

tiens sanctorum patrum tenuisset antiquitas, quique etiam vociferantes et adclamantes, uno ore testificati sunt has esse omnium voces, hoc omnes censere; et sicut universi ferè antè Nestorium hæretici, contemuentes vetustatem, et adserentes novitatem, damnati fuissent, ità ipse quoque Nestorius, auctor novitatis, et impugnator vetustatis, condemnaretur. Quorum sacrosanctæ et cœlestis gratiæ munere inspirata consensio si cui displicet, quid aliud sequitur, nisi ut profanitatem Nestorii adserat non jure damnatam? Ad extremum quoque universam Christi Ecclesiam et magistros ejus Apostolos et prophetas, præcipuèque tamen beatum Apostolum Paulum, velut quædam purgamenta continat; illam, quod à Religione colendæ et excolendæ semel sibi traditæ fidei nunquam recesserit; illum verò, qui scripserit: *O Timothee, depositum custodi, devians profa-*

nas vocum novitates, et item: Si quis vobis annuntiaverit præterquam quod accepistis, anathema sit. Quod si neque apostolica definita neque ecclesiastica decreta temeranda sunt, quibus secundum sacrosanctam universitatis et antiquitatis consensionem cuncti semper hæretici, et ad extremum Pelagius, Cœlestius, Nestorius, jure meritoque damnati sunt, necesse est profecto omnibus deinceps Catholicis, qui sese Ecclesiæ matris legitimos filios probare student, ut sanctæ sanctorum Patrum fidei inhæreant, adglutinentur, immoriantur, profanas verò profanorum novitates detestentur, horrescant, insectentur, persequantur.

Hæc sunt ferè quæ duobus Commonitoriis latius disserta, aliquantò nunc brevius recapitulandi lege constricta sunt; ut memoria mea, cui administrandæ **B** ista confecimus, et commonendi assiduitate reparatur, et prolixitatis fastidio non obruatur.

ANN. DOMINI CCCCLXIX.

S. EUCHERIUS,

LUGDUNENSIS EPISCOPUS.

PROLEGOMENA.

NOTITIA HISTORICO-LITTERARIA IN S. EUCHERIUM.

(Ex Schönemanni Bibl. Hist. Litt., Lips. 1794, tom. II.)

§ I. Vita.

Eucherius Gallus, orsus ex senatorio sanguine, patre Valeriano, quem plerique eundem putant cum Prisco Valeriano, qui circa idem tempus præfecturam Galliæ obtinuit et cognatus Aviti imperatoris fuit. Gallam uxorem duxit, pari nobilitate feminam, ex eaque duos suscepit filios, quorum alter Salonius postmodum Genevensi Ecclesiæ præfuit, alter Veranius ipsi patri in episcopatu Lugdunensi successit. Circa annum 409 aut 410, vegeta ac florente adhuc ætate Lirinum concesserat indeque cum uxore et filiis in insulam propinquam Leronem, quæ hodie Sanctæ Margarethæ est, se contulit et anachoretam egit, ita tamen, ut potissimam curam liberorum suorum educationi impenderet, ex quibus Salonium quoque aliquantisper Lirinensibus magistris Honorato Salviano ac Vincentio formandum dedit. Vix

C autem alius quisquam ex clarioribus Ecclesiæ Gallicanæ membris apud optimum quemque et doctissimum sæculi virum tantam comparavit existimationem quam Eucherius: nam cum multis familiariter vixit et cum plerisque litterarum habuit commercium et ab omnibus immensis laudibus ornatus est. Evenit hæc fama tandem, ut anno circiter 434 ad episcopatum Lugdunensem eveheretur, quod munus usque ad annum 450 obtinuisse eum existimant (a).

§ II. Scripta.

Circumferuntur hodie sequentia Eucherii Lugdunensis scripta:

I. *De laude Eremitæ ad Hilarium Arelatensem epistolæ*, scr. a. 428.

II. *Epistola Parænetica ad Valerianum cognatum de contemptu mundi et sæcularis philosophiæ*, scr. a. 432.

(a) Alius ab hoc fuit Eucherius Galliæ episcopus, qui sexto sæculo vixit et variis conciliis Gallicanis veluti Arelatensi IV a. 425, Carpentoractensi 527, Arausicano et Vasensi 529, subscripsit. Sed nec Lugdunensis quidem episcopus illè fuit, ut quidam

falso sibi persuaserant, quos docte et sagaciter refellit Josephus Antelmius in Assertionem pro unico S. Eucherico Lugdunensi episcopo, quam post obitum ejus edidit frater Carolus Antelmius Parisiis, apud Claud. Briasson. 1726. 4.

III. *Liber Formularum spiritualis intelligentiæ ad Veranium filium.* Inscribitur alias etiam *de forma spiritualis intellectus.*

IV. *Instructionum libri II ad Salonium filium,* quorum alter *quæstiones* de difficilioribus V. et N. T. locis tractat, alter *Explicationes nominum Hebraicorum* continet et sic inscribitur.

V. *Historia Passionis S. Mauriti et sociorum martyrum legionis Felicis Thebææ Agaunensium,* a quibusdam huic Eucherio abjudicata, juniore alicui tributa.

VI. *Homiliæ,* illæ scilicet, quæ pro genuinis ab omnibus agnoscuntur.

VII. *Exhortatio ad Monachos ex tribus,* quas sub ejus nomine Holstenius in codice Regularum protulit, *prima.*

VIII. *Epitome Operum Cassiani.*

Deperditæ sunt plures Eucherii *homiliæ,* nisi aliæ fortasse supersiut in *Collectione homiliarum,* quæ nomen Eusebii Emisseni seu Gallicani nomine in Bibliothecis Patrum præfert. Tribuuntur Eucherio, et quidem falso: 1° *Commentarius in Genesim;* et 2° *libri IV Commentariorum in libros Regum* a Jo. Alex. Brassicano primum evulgati; 3° *epistola ad Faustinum* a Labbeo edita; 4° *epistola ad Philonem quemdam,* quam Baluzius ad calcem Agobardi protulit; 5° *Regula duplex ad Monachos* in codice Regularum Holstenii; 6° *Tota illa Homiliarum collectio* quæ sub nomine Eusebii Emisseni circumfertur.

§ III. Editiones.

Integra omnium Eucherii opusculorum collectio nondum exstat. Primum opusculum, quod obstetricante typographia lucem vidit, fuit *Passio S. Mauricii et sociorum,* sed interpolata et sine nomine ejus in Vitis Sanctorum Mombritii. Haud exiguo vero intervallo post, a. 1516, exiit nomen auctoris in fronte gerens *epistola ad Valerianum,* Basileæ ex recognitione B. Rhenani, citoque ibidem a. 1520 cum Erasmi scholiis, et Parisiis a. 1525 repetita est. Accesserunt paulo post Basileæ apud Cratandrum a. 1530, aut aliquanto citius Parisiis apud Claudium Chevalonium sine anno *Formulæ intelligentiæ spiritualis et libri duo Instructionum,* quibus anno sequenti ex reliquiis Bibliothecæ Budensis addidit spuria duo, *Commentaria in Genesim et libros Regum,* Joannes Alexander Brassicanus, simulque *Formularum liberum* ex codice ms. sedulo castigavit. Hæc omnia junctim recusa sunt Romæ apud Paulum Manutium a. 1564, curante Petro Galesinio et Andrea Schotti cura a. 1618, in tomo V Bibl. PP. Coloniensis. Interea reperta est et a Gilberto Genebrardo seu potius Dionysio Faucherio Parisiis, a. 1578 edita, *epistola de laude Eremi ad Hilarium,* itemque tenebris ereptæ editæque sunt *Homiliæ* genuinæ per Joan. Livineium cum Theodoro Studita Antuerpiæ a. 1602; indeque omissis homiliis genuina Eucherii opuscula, nempe *Formulæ intelligentiæ spiritualis, Instructionum libri duo* et *epistolæ ad Valerianum et Hilarium,* una exhibita Lugduni 1615; in Chronologia

Lirinensi Vincentii Barralis tandemque additis *Passione S. Mauricii et Commentariis* illis spuris in *Genesim et libros Regum* recusa sunt in Bibl. P. P. Max. Lugduni a. 1677. Post hæc singula tantum, imprimis ascetica illa sive seorsim sive cum aliis operibus typis sunt reddita, quæ, ne sequens omnium editionum recensens chronologicus negotium alicui facescat, paucis hic complecti juvat. Videlicet *Passio S. Mauricii* post Mombritii, Surii et Stevartii editiones sincerior edita est a Cbiffletio in Paulino illustrato a. 1662; indeque in Bibl. Max. Patrum Lugduni 1677, tomo XXVII, et apud Ruinarum et in Actis Bollandianis repetita. *Epistola ad Valerianum* recusa fuit Lugduni 1541 et 1627, et cum Herib. Rosweydi scholiis Antuerpiæ a. 1621, Monachii 1635, B. Genæv 1644, Parisiis 1646, cur. Phil. Labbei itemque cum *epistola ad Hilarium* aliisque opusculis asceticis Viennæ Austriæ 1670, Bruxellis 1671, Parisiis 1673, Venetiis 1726, eademque haud raro in recentiorum populorum idiomata conversa. *Formulæ intelligentiæ spiritualis* a Flacio Illyrico insertæ sunt Clavi Scripturæ sacræ Basileæ 1580, et cum hoc opere sæpius diversis in locis recusæ. *Epistola ad Hilarium* cum scholiis Herib. Rosweydi prodit Antuerpiæ 1621, indeque translata in Bibl. P. P. Colon. 1618, t. XV, et cum *epistola ad Valerianum* Lugduni 1627, Genæv 1644, et Parisiis 1673, exscripta est. *Homiliæ* a Livineio editæ insertæ sunt Bibl. Patrum Paris. 1624, 1644, 1654, t. II, et in Bibliothecam Concionatoriam Combefisii migrarunt. Porro a. 1637, in Bibliotheca Mss. sub Eucherii nomine edidit *epistolam ad Faustum s. Faustinum,* anno 1661. *Triplicem Eucherii regulam ad Monachos,* veram unam, duas autem nomen ejus mentientes produxit Lucas Holstenius in codice Regularum; *epistola ad Philonem presbyterum* falso nomen Eucherii præferens reperta fuit a Baluzio et ad calcem Operum Agobardi Parisiis, a. 1665, ab eo prolata est. Denique *Epitomes Cassiani* Græce conversæ specimen dedit Montefalco in editione Operum Athanasii, de quo nos in Cassiano dicere memini. Sequitur *Index chronologicus.*

SÆCULO XVI.

Sine anno, loco et typographo (Mediolani); in-fol. Passio S. Mauricii et ejus commitionum; in Bonini Mombritii Vitis Sanctorum, vol. II, fol. CLIII—CLV.

Prima hæc editio est hujus opusculi, sed, ut antea monitum, non sincera.

1516. *Basileæ; in-4°.* D. Eucherii... *epistola Parænetica ad Valerianum* cognatum suum de contemptu mundi (ex recognitione Beati Rhenani). Cat. Bibl. Bunanau.

1520. *Basileæ; apud Andream Cratandrum; in-4°.* Clari juxta ac disertum virum Eucherii Lugdunensis episcopi *ad Valerianum* cognatum suum *epistola Parænetica,* ab amore mundi studioque profanæ philosophiæ ad pietatis veræque sapientiæ studium provocans, cum scholiis Des. Erasmi.

Ad hanc editionem pertinet haud dubie epistola Erasmi, quæ libello huic in editione Basilicensi a. 1531 præfixa est, ad Alardum Amstelredamum liberalium artium professorem, a quo mss. ejus exemplar abs auctoris nomine accepisse videtur. « Libellus, inquit; quem misisti, cum suis dotibus undique mirum in modum placuerit, tum hoc placuit impensius, quod olim puero mihi et lectitatum esse et placuisse memini. Si quid meo suffragio tribuis, nihil video profectum a nostræ religionis hominibus; qui eloquentiæ quoque gloria floruerint; quod cum hujus phrasi sit conferendum. Ut nusquam non præstat egregium artificem, sive spectes ordinem, sive transitus subinde novos, sive non vulgare ingressum, veluti limen argumentationis. Nullam suasorii generis partem non tractat. Nusquam desidet in locis communibus. Magis urget et instat argumentis, mire pungit epiphonematis, delectat juxta et movet sententiis. Quodque magis etiam mirandum est, sic Isocratis schematibus modulata, structa, picturataque est oratio, ut nusquam frigeat, aut ineptiat. Sic arguta, et interim nervosa; sic elaborata, ut tamen dilucida; sic nova, sed ut tædio careat affectationis; sic festiva, ut nihilo secius gravis ac seria; sic rhetorica, ut *γυναικας* tamen Christiana. Denique sic acris ac vehemens, ut sui tamen ubique similis, pari intentione ad extremum usque calcem properans, sani videlicet vegetique ingenii argumentum. Gennadius dum huic stylum tribuit scholasticum, ni fallor, plusculum in eo desideravit arcanarum litterarum. Cæterum libellum hunc a Rodolpho Agricola versum non esse, vel stylus ipse satis arguit, præsertim cum quædam sint schemata quæ ne possint quidem ad Græcam orationem respondere. Gennadius indicat Eucherii esse Lugdunensis Ecclesiæ episcopi. Moxque hujus meminit epistolæ, quam scripserat ad Valerianum propinquum suum, de contemptu mundi, deque relinquendo studio profanæ philosophiæ. Atque utinam reliqua hujus exstarent, vel is liber, quo carptim obscura quæque divinatorum voluminum capitula explanavit, vel is, quo proluxa Cassiani opuscula contraxit in compendium. »

1525. Parisiis opud Jodocum Badium; in-8°. Eucherii... epistola ad Valerianum.... Item disticha veteris cujusdam philosophi, etc. Benedd. in Hist. lit. Galliæ.

Sine anno. Parisiis per Claudium Chevellonium; in-8°, s. in-12. Eucherii Lugdunensis archiepiscopi, *Formulæ intelligentiæ spiritualis*; libri duo *Instructio-nium* nunc primum editi; *epistola Parænetica ad Valerianum* cognatum suum cum scholiis Desiderii Erasmi, S. Basilii episcopi, epistola consolatoria adversus mundi incommoda, nunc primum edita; nonnihil de carnis resurrectione ex epistola D. Hieronymi ad Pammachium adversus errores Joannis Hierosolymitani; omnia edita studio Petri Gerardi. Cat. Bibl. Reg. Paris. et Baluz. t. II p. 641.

Tametsi hæc editio anni nota careat, tamen, cum

A propter typographum aut bibliopolam ætas ejus incerta esse non possit, et ne series harum editionum, quæ plura Eucherii opuscula junctim exhibent, intercipiatur, huc reponere eam visum est. Præfatus est Petrus Gerardus epistola data Parisiis xviii kalend. Novembr. sine anno, ad Gulielmum Parvum Trecentem episcopum et Regiæ confessionis auditoem, cujus beneficio cum Eucherii hæc opuscula alioqui, ut ait, rara consecutus sit, ingrati atque impudentis ingenii fore ait, nisi ejus nomini consecraret. « Accedit, inquit, quod in publicum mittitur industria excusus et informatus Claudii Chevallonii hominis T. D. addictissimi, quique vehementer annexus est, ut quoad fieri posset, id exemplar, quod unum suæ liberalitate nactus erat, repurgaretur tot mendis, quibus propemodum labefactum erat: adhibitis etiam ad hunc usum vetustissimis LXX Interpretibus, et aliorum codicum, quibus illa ætas assueverat, translationibus; quas nihil gravate ascivit, ut hæc ratione suam diligentiam tibi approbaret, et bonis studiis hac quoque in parte prodesset. » Exemplum hujus epistolæ nobis præbet editio Lugdunensis a. 1613. Notari autem debet, Casimirum Oudinum (*Comm. de SS. Eccl. t. I p. 1220*) qui hujus editionis natales circa annum 1520 collocat, contulisse primum ejus opusculum *Formularum spiritualis intelligentiæ* cum mss. codicibus Bibliothecarum Parisiensium, Regiæ 3795, Colbertinæ 1893, et sancti Germani 250; atque primam hanc ut recte existimavit illius editionem solam germanam et hisce 600 vel 700 annorum codicibus conformem deprehendisse. Observat autem sequentes editiones, veluti Basileensem a. 1531 (quam secundam vocat), Romanam a. 1564, et Lugdunensem a. 1677, duplo esse auctiores et innumera habere admixta ex auctoribus S. Eucherio posterioribus et maxime ex S. Gregorio papa; adeo ut genuinum istud opus Eucherii vix mediam partem contineat eorum quæ in ultimis hujus libri editionibus impressa sint.

1530. Basileæ apud Andr. Cratandrum; in-4°. D. Eucherii episcopi Lugdunensis, liber *Formularum intelligentiæ spiritualis*; ejusdem liber *de Quæstionibus difficilioribus veteris et novi Testamenti, Interpretatio nominum Hebraicorum, et aliorum sacris litteris contentorum, et epistola ad Valerianum de contemptu mundi*: ex editione et cum scholiis Desiderii Erasmi. Cat. Bibl. Reg. Par.

1531. Basileæ in officina Frobeniana; in-fol°. D. Eucherii Lugdunensis episcopi doctiss. Lucubrationes non minus piæ quam eruditæ cura ac beneficio Joannis Alexandri Brassicani jureconsulti recens editæ, quarum hæc est summa: *In Genesim Commentariorum libri III; in libros Regum Commentariorum libri IV; Formularum Spiritualium liber I*, accurate recognitus, adjectis iis omnibus quæ in superiore editione quam plurima desiderabantur; *Quæstiones in vetus et novum Testamentum; Nominum Hebraicorum ac aliorum etiam, quæ in sacris litteris habentur, Interpretatio; epistola Parænetica ad Valerianum*

cognatum suum, de contemptu mundi, cum scholiis A
D. Erasmi Roterodami. In fine: *Bas. in off. Frobenii per Hieronymum Frobenium et Nicolaum Episcopium, mense Augusto (in titulo mense Septembri) M. D. XXXI.*

De editore Joanne Alexandro Brassicano vide quæ infra ad Salvianum disputamus. Inscriptis ille primum opus eidem, cui Salvianum nuncupavit episcopo Augustensi Christophoro a Stadion. Plena est epistola (data Viennæ Austriæ ex regio collegio a. 1530, mensis Decembris die 20) laudibus Eucherii, sed ad rem præsentem parum facit. Alterum opus quod peculiari titulo gaudet, et tertium epistolis ibidem eodemque anno et mense exaratis, dicata sunt D. Jano a Sivolla, equiti et jurisconsulto. In his jucunda sunt et in memoratu non indigna quæ de vario librorum vetustorum intra et extra urbem Viennam, B dum à Turcis obsessa esset, fato aspersit. Deprædicans scilicet divinam curam atque providentiam quanta sit in conservandis veterum auctorum, præsertim iis, quæ sacra enarrent, scriptis, de Eucherio exemplum capit. « Nam anno superiore, inquit, cum immanissimi Turcæ Viennam inaudita obsidione premerent, et omnia circumjecta, nimirum urbes, arces, cœnobîa, villas, pagos, agros, vineas, ferro et igne vastarent, excusserant etiam regium hoc, instituti divi Bernardi cœnobium, quod ad S. Crucem divo Leopoldo archiduci Austriæ appellare placuit; et cum hoc ita miseris modis accepissent, ut jam cœnobium quæreretur in cœnobio, libros tamen omnes et veteres, et adhuc minime vulgatos, in corruptos, et ex nulla parte deminutos reliquerunt. Ita ut ignis iis non aliter pepercisse videatur, quam Æneæ Anchisem patrem humeris effrenti, nec flammarum vis, nec hostium infelix occursus obesse potuit, aut Ætne incendium pios illos adolescentes parentum suorum latera claudentes, salvos ac incolumes abire permisit. Pepercit igitur incendium hoc atrocissimum Eucherio, et ab eo libris isthic omnibus omne jus belli Turcæ abstinerunt. Cum interea nostri milites, intra mœnia, libros omnes discerperent, omnia volumina corrumpèrent. Ita ut vix a publicis etiam bibliothecis diripiendis aut vi prohibiti, aut auctoritate submoti fuerint. Vides, optime vir, quam unico nomine tantum non etiam moribus à Turcis hæc bellæ differunt. Certe non minus periculi fuit ab imposito præsidio, quam ab externo et eo quidem perniciosissimo hoste. » Atque hæc priora duo opuscula ipse primus Brassicanus ex laudati monasterii membranâ chartisve produxit; tertium, prout fert ipse titulus, denuo ad manuscriptum exemplar ejusdem monasterii recognovit. Qua de opera sua ad eundem Janum a Sivolla ita loquitur: « Oculatus ipse mihi testis es, mi Jane, quantum mihi laboris exhauriendum, immo, ut verius dicam, quantum tædii exorsibendum fuerit in restituendis ac repurgandis Eucherii Spiritualibus illis Formulâs. Nam exemplum recens editum non tantum mutilum, verum etiam exinie mendosum fuit. Cujus rei culpam, tantum abest, ut illi imputem qui primum nobis hoc dedit,

ut etiam benignitatem hominis eruditi ac candorem laudibus vehendum existimem, qui studiosis exhibere maluit id quod commodum acquisierat, quam ut pateretur hoc interciderè. Nos autem exemplo et integro et egregie sincero usi, quod nobis cum plerisque aliis æque bonis auctoribus Reverendus pater, Dominus Joannes Hartmannus abbas Sanctæ Crucis in Austria, vir et studiorum et studiosorum unicus patronus, meum autem præcipuum decus et præsidium, libenter et ex animo communicavit; primum id quod deerat adjecimus, et quæ depravata fuerant religiose castigavimus; quod ut studiosi planius cognoscant, subjiciam duo tantum exempla, ex quibus reliqua facile, tamquam leonem ex unguibus æstimare possint. Primum caput de divinis nominibus, quod totum desiderabatur, jam ex veteri neque minus sincero exemplo repositum est. Jam enim consulta opera prætermitto quanta facta sit in omnibus capitibus accessio. In præfatione Eucherii sic legitur: *Atque secundum allegoriam baptismus, secundum anagogen angeli*; cum sit legendum: *Aquæ secundum allegoriam baptismus, secundum anagogen angeli*; unde est illud, *Et aquæ quæ super cælos sunt, laudent nomen Domini* et cætera. Non equidem in video, si quis veteres scriptores in lucem proferat, miror autem magis si quis in iis castigate depremendis omnem operam suam collocet. » Sextum opusculum, epistola scilicet *Parænetica ad Valerianum*, ex Erasmi editione descriptum est, additis scholiis ejus et epistola ad Alardum. Cæterum Frobenii operam dederunt, ut tam commode, quam luculenter, typis hoc volumen exararetur.

1541. *Lugduni apud Sebast. Gryphium*; in-8°. Eucherii epistola ad Valerianum cognatum de contemptu mundi. Benedd. in Hist. lit. Galliæ.

1564. *Romæ apud Paulum Manutium*; in-fol°. D. Eucherii episcopi Lugdunensis Opera, seu Commentarii in *Genesisim et in libros Regum*, etc., ex editione Petri Galesinii. Cat. Bibl. Reg. Paris. et Pinell. Utinam vero titulum integrum proferrent!

1574. *Coloniæ Agr. apud Geruinum Calenum et hæredes Quentelias*; in-fol°. *Martyrium fortissimorum martyrum Mauricii et sociorum ejus* ab Eucherio Lugdunensi conscriptum, præmissa ejus epistola ad Sylvium (sic) episcopum; in tomo V Vitarum SS. Laurentii Surii pagg. 325-330.

1578. *Parisiis apud Ægidium Gorbinum sub signo Spei*; in-8°. S. Eucherius episcopus Lugdunensis ad Hilarium Arelatensem de *Laudè Eremitæ*, e Lirinensi Bibliotheca nunc primum productus; cum Hilarii Arelatensis Oratione Funebris de S. Honorato. Cinelli Bibl. Volante t. II, p. 265.

Dicitur hæc editio plerumque Gilberti Genehardi; sed Genebrardus quidem dedicationem præfixit, præfationem autem scripsit Dionysius Faucherius, ac meminisse eamdem recusam esse in Chronographia Lirinensi, de exemplari tamen, unde edatur hic libellus, altum in ea est silentium. De aliis, quæ hoc volumen complectitur, vide ad Hilarium Arelatensem.

1580. *Basileæ ex offic. Hervog. per Euseb. episcopum*; in-fol°. Eucherii episcopi Lugdunensis liber *Formularum Spiritualis Intelligentiæ*; ad calcem Clavis Scripturæ sacræ Matthiæ Flacii.

Nimirum Flacius appendicis loco eum adjecit Expositioni suæ Singulorum Vocabulorum ac Nominum eo consilio, ut lectores veterum hæc in re sententiam agnoscerent. Cæterum non dubito primam esse hanc quam indicavimus hujus operis editionem. Repetitâ est sæpius diversis in locis, e. c., Basileæ 1609, Francof. 1659, Hafniæ 1695. In postrema Eucherii liber exstat pag. 1545-1572.

SÆCULO XVII.

1602. *Antuerpiæ*; in-8°. Eucherii Lugdunensis Episcopi *Homiliæ*, ex editione Joannis Livineii Antuerpiensis canonici, ad calcem Sermonum Catecheticorum Theodori Studitæ, a pag. 372.

Hæc est prima ut antea docuimus sermonum, quos vere Eucherii putant, et ab illis, qui sub Eusebii Emisseni aut Gallicani nomine circumferuntur, diversi sunt, editio.

1615. *Lugduni sumptibus Petri Rigaud*; in-4°. Eucherii Lugdunensis Ecclesiæ quondam archiepiscopi theologi doctissimi, *Intelligentiæ spiritualis Formulæ, Instructionum* libri duo, ejusdem *epistola Parænetica ad Valerianum* [ex editione Petri Gerardi; accedit ejusdem *epistola ad Hilarium* cum præfatione Dionysii Faucherii monachi Lirinensis, et annotationibus Vincentii Salerni]; in *Chronologia Sanctorum et aliorum Virorum illustrium ac Abbatum Sacræ Insulæ Lirinensis* per D. Vincentium Barralim Salernum, monachum Lirinensem, in unum compilata.

Gerardi præfationem hic descriptam esse antea monuimus.

1617. *Ingolstadii ex typographia Ederiana*; in-4°. *D. Mauricius Thebææ legionis Dux*, seu *S. Mauricii Martyrium*, a S. Eucherio, episcopo Lugdunensi, conscriptum, nunc iterum editum, cum notis et notationibus, studio et labore Petri Stevartii. Accessit etiam Officium S. Mauricii. Cat. Bibl. Reg. Paris.

1618. *Coloniæ Agr. sumptibus Ant. Hierat.*; in-fol°. Beati Eucherii Lugdunensis episcopi quæ exstant omnia pia ad S. Scripturam Opuscula. I. *Farmulæ seu Phrases S. Scripturæ*. II. *Quæstiones veteris ac novi Testamenti*. III. *Hebraicarum nominum Interpretatio*. IV. *De Vita Solitaria ad Valerianum*, illustrata, recensita atque emendata studio Andræ Schotti soc. Jesu. Accedunt et Eucherio adscripti *Commentarii in Genesim et libros Regum*; in M. Bibl. Patrum tomo V, parte I, pagg. 739-918. Adjuncta est præfatio Alex. Brassicani.

In præfatione disserit A. Schottus de scriptis Eucherii tam genuinis quam supposititiis. Ibidem, a pag. 545 ad 758, insertæ sunt Homiliæ Eusebii Gallicani post editionem Jo. Gaignei ab Andræ Schotto denuo recensitæ et sermonibus locupletatæ.

1618. *Coloniæ Agr. sumpt. Jo. Krepes et Herm. Myllii*; in-fol°. *SS. Mauricii et sociorum Martyrum A-*

gaunensium martyrium ab Eucherio ep. Lugd. conscriptum; in Vitis SS. Surii ed. secundæ volumine secundo ad d. 22 Sept. pagg. 220-223.

1621. *Antuerpiæ ex off. Plantin. apud Balthas. Moretum, et Viduam Jo. Moreti, et Jo. Meursium*; in-8°. D. Eucherii episcopi Lugdunensis de contemptu mundi *epistola Parænetica ad Valerianum cognatum*. Accedit Vita D. Paulini Nolani veri mundi contemptoris.

Editor est Heribertus Rosweyduus, qui notatiunculas aliquot aspersit et inscripsit, uti et sequens opusculum, Henrico Vander Hleyden Villariæ abbati.

1621. *Ibidem, apud eosdem bibliopolas*; in-8°. D. Eucherii episcopi Lugdunensis *de Laude Eremi* ad Hilarium Lirinensem monachum libellus [cum Heriberti Rosweydi notatiunculis].

1622. *Coloniæ Agr. sumpt. Ant. Hierat*; in-fol°. D. Eucherii Lugdunensis episcopi *de Laude Eremi* libellus cum Heriberti Rosweydi notatiunculis; in tomo XV, seu supplemento, seu appendice ad M. Bibl. Coloniensem.

1624. *Parisiis... in-fol°*. Eucherii episcopi Lugd. *Homiliæ* cum Theodori Studitæ sermonibus Catecheticis juxta editionem. Jo. Livineii expressæ; in Bibl. PP. Bign. ed: quartæ (Paris) tomo II, a col. 767.

1626. *Lugduni sumpt. Lud. Prost hæredis Rovillii*; in-fol°. S. Eucherii *Difficiliores Quæstiones in vetus et novum Testamentum*; ejusdem *Interpretatio nominum Hebraicarum*; in Ludovici de la Cerda Adversariis Sacris capite 115, pagg. 204-219, et cap. 161, pag. 423-426. Errat autem Fabricius dum iisdem accenset caput 159, quod haud quaquam ad Eucherium pertinet, sed ipsius est Lacerdæ.

1627. *Lugduni apud Franc. de la Bottière*; in-12. S. Eucherii Opuscula ascetica, Dorothei doctrinæ aliaque opuscula curante Turriano sacerdote J. Bennedd. in Hist. lit. Galliæ disertius non laudant, sed inesse monent duas Eucherii epistolæ ad Hilarium et Valerianum.

1635. *Monachii [in-24]. De vera Sapiencia, vera Virtute et Tranquillitate Animi* SS. Eucherii Lugdunensis Martini Bracarenensis, et Magni Wigonis, antistitum. Vide ed. Bruxellensem a. 1671.

1644. *Genuæ apud Joan. Mariam Pavonum*; in-8°. Epistolæ genuinæ divi Eucherii Lugdunensis episcopi, quas cum eximii concionatoris hortatu multi cuperent, habere vix pauci possent, sodales Jesu crucifixi in Collegio Genuensi soc. Jesu auctorati novissime imprimendas curarunt. Cinelli Bibl. Volant. cont. da Sancassani. t. II p. 265, Bibl. Baluz. t. II p. 1002

1644. *Parisiis apud tres bibliopolas*; in-fol°. Eucherii Lugdunensis episcopi *Homiliæ*; in Bibl. PP. Bign. tomo II, loco ultimo post Theodori Studitæ sermones. Ejusdem editionis exemplaria sunt quæ annum 1654 præferunt.

1646. *Parisiis*; in-12. S. Eucherii... *epistola Parænetica ad Valerianum cognatum*, curante Philippo Labbeo. Fabric. in Bibl. M. et I. Lat. ed. Patav. t. I p. 116.

1657. *Parisiis apud Sebastianum et Gabrielem Cramoisy; in-fol. Epistola Eucherii episcopi ad Faustum seu Faustinum presbyterum Insulanum de situ urbis Hierosolymitanæ atque ipsius Judææ; in Philippi Labbei nova Bibl. Mss. librorum tomo I pag. 665 sq.*

1661. *Romæ exc. Vitale Mascarda; in-4°. S. Eucherii Exhortatio ad Monachos. Ejusdem sententia ad Monachos. Ejusdem Admonitio ad Virgines, ex duobus mss. codicibus Floriacensibus Reginæ Succorum edidit Lucas Holstenius in appendice codicis Regularum pag. 89 sqq. in ed. Parisiensi pagg. 55-62.*

1662. *Parisiis sumpt. Ant. Bertier; in-fol^o. S. Eucherii Lugd. ep. Homiliæ aliquot; in Bibliotheca Patrum concionaria (octo voluminibus distributa) Francisci Combefisii. Editio novissima est Veneta a. 1749, VII voll. Editor quascumque huic collectioni inseruit Eucherii nomine homilia a Livineio desumpsit.*

1662. *Divione; in-4°. Passio Agaunensium Martyrum, auctore S. Eucherio Lugdunensi episcopo; in Pet. Franc. Chiffletii Paulino illustrato. p. 1 pagg. 86-92.*

1665. *Parisiis apud Franc. Muguet; in-8° Epistola sancti Eucherii Lugdunensis episcopi ad Philonem presbyterum; ex veteri codice ms. Petri Marnæsii Senatoris Gratianopolitani edidit Steph. Baluzius, in Notis ad S. Agobardi Opera, tomo II pagg. 153, 156.*

1670. *Cygnæ; in-8° B. Eucherii Homiliæ de B. Virginis conceptione Fragmentum; in Christiani Dammii Homiliis PP. in Nativ. J. Chr. p. 215-235. Ex Livineio.*

1670. *Viennæ Austriæ typis Matthæi Cosmerovii; in-8°. Divi Eucherii Lugdunensis episcopi epistola Parænetica, ad D. Valerianum cognatum suum, ab amore profanæ philosophiæ ad studium veræ sapientiæ provocans. Item B. Francisci Borgiæ olim Gandiæ ducis, postea societatis Jesu generalis epistola practica... pro Xenio an. 1671 oblate illustrissimæ sodalitati Dominorum sub titulo Assumptæ Deiparæ in domo professa societatis Jesu Viennæ erectæ.*

1671. *Bruzellis apud Francisc. Foppens; in-24. De vera Sapientia, vera Virtute et Tranquillitate Animi SS. Eucherii Lugdunensis, Martini Bracarenensis et Magni Wigonis antistitum. Editio nova juxta exemplar Monachii impressum anno 1635.*

Inest Eucherii epistola Parænetica ad Valerianum. Sacerdos quidam societatis Jesu sodalitatibus Latine sub Titulo B. M. V. Visitantis erectæ in collegio societatis Jesu Bruzellis director, qui sub litteris G. H. latere voluit, editionem horum libellorum Monachii a. 1635 factam et, ut ait, illico distractam recudi curavit.

1673. *Parisiis apud Seb. Cramoisy; in-12°. Via ad æternitatem, sive tria opuscula SS. Eucherii Lugdunensis et Hilarii Arelatensis 1° de Laude Eremitæ, 2° de Contemptu mundi, 3° de Vita S. Honorati. Cat. Bibl. Teller. pag. 34. a.*

1677. *Lugduni apud Anissonios; in-fol^o. Beati Eucherii Lugdunensis episcopi quæ exstant omnia pia ad sanctam Scripturam opuscula... illustrata, recensita atque emendata studio A. Schotti societ. Jesu; in tomo VI Bibl. Max. PP. pagg. 822-1014. Expressa juxta editionem Coloniens.; sed post quartum opus inserta sunt, Epistola ad Hilarium de laude Eremitæ et Acta Sanctorum Martyrum Agaunensium (ex Chiffletio), subjecta epistola ad Salvium episcopum. Ibidem tomo XXVII, pag. 180 sqq., legitur: Eucherii exhortatio ad Monachos et sententia ad eosdem, ex editione Lucæ Holstenii.*

1689. *Parisiis; in-4°. Passio SS. Mauricii et Sociorum ejus Martyrum, auctore Eucherio ep. Lugd. Ex Paulino illustrato Chiffletii et variis codd. mss. Bibl. Reg. aliarumque, cum præmonitione Theod. Ruinarti; in Actis Martyrum ejus pag. 289 sqq.; in ed. secunda, ab ipso auctore recognita, quæ Amstelodami ex off. Wetsteniana prodit a. 1713, in-fol^o. pag. 271; in Veronensi (ex Typogr. Tumermanniana) 1731, in-fol^o. pagg. 237-43.*

SECCULO XVIII.

1726. *Venetis apud Bartholomæum Giavarinam, in vico S. Joannis Chrysostomi; in-16°. De vera Sapientia, vera Virtute et Tranquillitate Animi SS. Eucherii Lugdunensis, Martini Bracarenensis et Magni Wigonis antistitum opuscula, illustrissimo ac reverendissimo DD. Marco Gradonico, patriarchæ Venetiarum, Dalmatiæque primati, etc., dicata. Cinelli Bibl. Volante I supra laudata.*

1747. *Venetis.... in-fol^o. Eucherii Lugdunensis episcopi epistola ad Faustum presbyterum Insulanum de situ urbis Hierosolymitanæ atque ipsius Judææ (falso ipsi tributa); in Blasii Ugolini Thesauri Antiquit. Sacrar. tomo VII, a col. 1201.*

1757. *Antuerpiæ apud Bernhard. Alb. van der Plasse; in-fol^o. Passio SS. Mauricii aliorumque legionis Thebææ Martyrum, auctore S. Eucherio Lugdunensi episcopo edita a Petr. Francisco Chiffletio s. J. et a Ruinartio, cum aliis mss. collata. Item Passio interpolata ex ms. S. Maximini Trevirensis, collata cum editis a Surio et mss. Fuldensi, S. Salvatoris Ultrajectensis, et Marchianensi; cum annotatis Joan. Stillingii, etc., in Actis SS. Bollandist. mensæ Septembris, t. VI, pagg. 342-349.*

Accessit Commentarius prævius, in quo omnia, quæ tam historiæ ipsius, quam actorum sinceritatem respiciunt, non vulgari eruditione et solertia illustrantur. Inspersa sunt et alia monumenta ad eadem acta facientia.

Versiones.

Ex omnibus Eucherii lucubrationibus sola fere epistola ad Valerianum in recens aliquod idioma translata est. Primum hujus rei institutum, ni fallor, Gallis debemus. Neque Itali id neglexerunt et laudari etiam vides Hispanicas et Anglicas versiones. Nobis sequentia colligere licuit.

1. *Epistola ad Valerianum.* — 1552. *Lyon, chez Mace Bonhomme; in-4°. S. Euchier à Valerian, Exhortation rationale, retirant de mondanité et de la*

philosophie prophane à Dieu et à l'étude des saintes lettres, traduite en vers françois, avec annotations, par Barptolemy Aneau. Cat. Bibl. Reg. Par.

1659. *Lyon*; in-8°. Eadem et epistola ad Hilarium de Laudibus Eremi, anonymo interprete (a) in libro gallico, cui titulus: *La Solitude Chrétienne*. T. I, pag. 137 sq. Tertia hujus operis editio a. 1662 notatur a Benedd. in Hist. l. Gallia.

1672. *Paris, chez Pierre le Petit*; in-12. S. Eucher, *Du mepris du monde*, traduit en François par Robert Arnould d'Andilly, avec le Latin en suite. Exstat eadem in Operibus ejus, tomo I. Paris, 1675. pag. 24 sqq.

1609. *In Venetia*. Lettera di Eucherio santo vescovo di Lione, etc., tradotta dallo Spagnolo (Ludovici Granatensis) (b) in Italiano da Gio. Giolito. Exst. cum Libro della Spiritual Gratia, etc., di Giv. Lanspergio pag. 210 sqq.

1715. *In Milano per Gius. Pandolfo Malatesta*; in-

(a) Fabricius I Canagium et Ant. Godellum inter interpretes Gallos numerat.

(b) Laudatur hæc versio Hispanica in Cat. Bibl.

8°. Eadem transportata dal Latino da D. Carolo Giacinto Gariboldi, una cum textu Latino.

II. *Passio SS. Martyrum Agaunensium*. — 1705. *Amsterdam*; in-12°. Dissertation historique et critique sur le Martyre de la légion Thébéenne avec *Histoire du Martyre de cette légion* attribuée à S. Eucher. Archetypum hujus dissertationis Joannis Dubordæi (Dubourdieu) sacerdotis Calviniani cætus Saubadiæ Londini, Anglico idiomate in lucem exiit, anno circiter 1696 (c). Sed magis obvia est versio Gallica. Studiose nec sine acrimonia refutare eum nituntur Antuerpienses Actorum SS. editores.

1778. *In Roma nella Stamperia di S. Michele a Ripa*; in 4°. *Passione de' Santi Maurizio, e compagni Martiri* scritta da S. Eucherio vescovo di Lione; in Atti sinceri de primi martiri della chiesa Cat. racc. dal P. Ruinart e trad. da Franc. Maria Luchini tomo II, pagg. 457-467. Præmissa est non Ruinarti, sed ab ipso interprete scripta introductio.

Barberiniana t. I p. 382, sed omissa loci annique mentione.

(c) Christoph. Saxi. Onom. lit. tom. V Anal. p. 652.

AND. SCHOTTI PRÆFATIO IN OPERA S. EUCHERII.

Pio Lectori And. Schottus Societatis Jesu.

Damus en, pie lector, B. Eucherii Lugdunensis episcopi Opera dispersa hactenus, varieque edita, primum a Joanne Sichardo post meliora nonnihil facta opera Alexandri Brassicani, hominis in colligendis veterum e naufragio scriptis perilligentis: de quibus Eucherii scriptis nunc breviter animi mei sensum aperiam. Primum de legitimis hisce Præsulis opusculis ad S. Scripturam intelligendam utilibus, ac prope dixerim necessariis: mox de illegitimis seu spuris, falsoque illi attributis disseram. Permagni enim interesse semper existimavi, ut vera a falsis disserendi arte didicere: sic et *ῥῶσις* scripta antiquorum Patrum a *ῥότοις* discernere, ne quis abutatur, posse.

Formularum Spiritualium opus adhibet non raro Beda: ut veterum pleraque, potissimum Augustini, tacito nomine transcripsit. Neque idcirco Eucherio cum Sixto Senensi abjudicanda, et Bedæ tribuenda videri debent. Hic etiam mysticam membrorum Dei significationem reperias, aliorumque quæ ad humanam formam pertinentia Deo in Scripturis sacris tribuuntur, quæ leguntur etiam in libello de *Essentia Trinitatis* (qui B. Augustino tomo IV falso inscribitur), ut observarunt Conradus Brunus c. 4 et Jo. Molanus lib. II c. 3, uterque de imaginibus disserendo. Nos idcirco S. Scripturæ loca passim versibus singulis laudata toto opere ascribenda curavimus, ut faciem veluti in tenebris præferremus. *Quæstiones veteris ac novi Testamenti* scripsit et B. Augustinus libris tribus, aliique etiam Græci Patres. Verum Augustini non esse legitimum fetum illum docet Alphonsus a Castro, lib. de Hæresibus: Julianus quoque Toleta-

nus Præsul Ἀντικριμένων nomine inscriptas, eidemque B. Ildephonsi Catalogo vindicatas, quæ tempore injuria patrem ciere quia non poterant, sine auctoris titulo in Germaniam sæpe exierunt. Aurea vero est ac mellita omnino epistola illa ad Valerianum propinquum, *De Contemptu Mundi, deque relinquendo studio profanæ philosophiæ*, ut Gennadius laudat cap. LXIII. Item ad Uranium ac Salonium episcopos obscura quæque *sanctarum Capitula Scripturarum* misit.

En tibi Claudiani Mamerci, episcopi Viennensis, lib. de *Statu Animæ* testimonium. *Haudquaquam*, inquit, *Eucherium præterierim, mihi nunc virentem doctrina, et præsentaneis coram disputationibus cognitum, qui scilicet viridis ævi, maturus animi, terræ despuens, cæli appetens, humilis spiritu, ardens merito, ac perinde ingenii subtilissimus, scientiæ plenus, eloquii profluus magnorum sui sæculi pontificum longe maximus, editis in rem fidei multijugis variorum operum voluminibus, ad populum quoque super animæ statu multa nobiliter concionatus est*. Hactenus ille. Proferam et acris hujus tempestatis censoris de Eucherii eloquentia prope singulari testimonium, *Nihil*, inquit, *video profectum a nostræ religionis hominibus, qui eloquentiæ quoque gloria floruerint, quod cum hujus phrasi sit conferendum. Ut nusquam non præstat egregium artificem, sive spectes ordinem, sive transitus subinde novos, sive non vulgarem ingressum, veluti limen argumentationis. Nullam suasorii generis partem non tractat. Nusquam desidet in locis communibus. Magis urget, et instat argumentis, mire pungit epiphonematis: delectat juxta ac movet sententis. Quodque magis etiam mirandum est, sic Isocratis schematicibus modulata, structa, picturataque est oratio, ut*